

Výročí osobností se vztahem k Třebíči v roce 2011

JUDr. Albín Bráf

Narodil se 27. února 1851 v rodině úředníka trebičského velkostatku. Jeho matka pocházela z barvířské rodiny Trávníčků. **Od jeho narození v únoru uplyne 160 let.** Zemřel 1. července 1912 v Roztokách u Prahy.

Rodiče se za Albínova dětství odstěhovali do Čech, ale on často pobýval u babičky v Třebíči. Po absolutoriu gymnázia a Právnické fakulty Karlovy univerzity, kde roku 1874 získal doktorát, byl profesorem národohospodářství a obchodní statistiky na pražské obchodní akademii. Roku 1882 se stal prvním českým profesorem politické ekonomie a národního hospodářství na Karlově univerzitě po jejím rozdělení na univerzitu českou a německou. Albín Bráf byl zetěm Ladislava Riegra a spřízněn s rodinou Františka Palackého. Po Riegrově smrti se stal předsedou strany staročeské. Výbor z jeho prací byl vydán v letech 1922–1924 pod názvem A. Bráf – Život a dílo. Jeho jméno nese jedna ze středních škol v Třebíči – Obchodní akademie Dra Albína Bráfa.

Jakub Deml

Narodil se 20. srpna 1878 v Tasově z druhého manželství tamního chalupníka a obchodníka Jakuba Demla s Annou Bělochovou. Její příjmení pak Deml používal pro některé práce. Zemřel 10. února 1961 v trebičské nemocnici. **Od jeho smrti v únoru uplyne 50 let.**

Jakub Deml maturoval na trebičském gymnáziu v roce 1898. O čtyři roky později byl vysvěcen na kněze. Mladý a příliš agilní kaplan byl překládan z fary na faru. Pro časté rozpory s vysokou hierarchií byl nakonec penzionován. Déle se udržel pouze v Babicích. Působil také v Martínkově, Šebkovicích a v Třešti. Bydlel u přátel v Jaroměřicích, Třebíči a také v Praze u J. Váchala, v Jinošově u švagra, byl prezidentským knihovníkem v zámku v Topolčinkách, pobýval ve Vrchbělé u Bělé pod Bezdězem. Na sklonku života žil v Tasově. V letech 1942–1945 a 1948–1961 nesměl vůbec publikovat. Psal sarkastické polemiky, moderní lyriku intimní, přírodní a milostnou. Je autorem asi 120 publikací a 15 překladů. Po celý svůj život psal knihu Tasov. Z jeho díla připomínáme: Moji přátelé, Hrad smrti, Smet Pavly Kytlicové, Tanec smrti, Šlěpěje (26. svazků), Rodný kraj, Můj očistec, Mé svědectví o Otokaru Březinovi, zapomenuté světlo.

Karel Dvořák

Narodil se 8. ledna 1859 v Planedrech u Jihlavy, ale své mládí prožil v Třebíči. O tomto městu napsal vzpomínkovou knihu „Ze staré Třebíče“. Karel Dvořák měl pohřb 17. dubna 1946 v Praze. **Od jeho smrti uplyne v dubnu 65 let.**

Historik, fotograf a spisovatel K. Dvořák studoval techniku a vstoupil do státních služeb. Byl ministerským radou v Praze. Přes padesát let pracoval v oboru folkloristické fotografie a zúčastnil se četných výstav. Pořádal přednášky s diapozitivy, které si sám vyráběl. Sestavil na třicet přednáškových souborů, proslavil dva tisíce přednášek. Jeho největší láskou bylo

Moravské Slovácko. Kamerou zachytil obrazy nádherných krojů a svéráz lidových typů. Když Třebičané, žijící v Praze, zakládali Klub Třebičanů, nemohli najít lepšího předsedu než Karla Dvořáka.

Miloš Dvořák

Narodil se 9. září 1901 se v Jasenicích u Náměště nad Oslavou. Zemřel v Náměšti nad Oslavou 26. července 1971 a je pochován na starém trebičském hřbitově. **Od narození literárního kritika, básníka a historika uplyne v září 110 let a od úmrtí 40 let.**

Již za studií na trebičském gymnáziu navázal přátelství s Bedřichem Fučíkem a spolu redigovali časopis Svítání. Jejich spolupráce pak pokračovala i v Praze při redigování literárního časopisu Tvar. Po studiu na filozofické fakultě, obor čeština a francouzština, vyučoval na gymnáziu v Nitře a od r. 1933 učil na trebičském gymnáziu. Svě články a recenze publikoval vedle Tvaru také v Akordu, Listech pro umění a kritiku a dalších katolických časopisech. Velkou pozornost věnoval zejména tvorbě svých krajanů, Otokaru Březinovi, Jakubu Demlovi a Janu Zahradníčkovi. Vedle domácí tvorby se zabýval také francouzskou literaturou, včetně překladů. Známá je jeho knižně vydaná studie Tradice v díle Otokara Březiny, kterou vydal ještě v době svých vysokoškolských studií a ve které se vyznává ze své lásky k tomuto autorovi. V r. 1971 vyšla v gymnaziálním almanachu ke 100. výročí založení školy studie Gymnasium básníků, ve které se zaměřil na autory, kteří na trebičském gymnáziu studovali.

Doc. MUDr. Karel Holubec, CSc.

Narodil se 30. ledna 1906 se v Pržně u Vsetína. **Od jeho smrti v lednu uplyne 105 let.** Zemřel 6. ledna 1977 v Třebíči. Chirurg Karel Holubec odešel v roce 1937 jako interbrigadista do Španělska. Po válce se stal ředitelem nemocnice v Třebíči a byl také primářem chirurgického oddělení. Jako lékařský odborník pracoval v Kongu, Alžír, Japonsku, Maroku. Byl vyznamenán Mezinárodním červeným křížem. Ovládal několik jazyků evropských, dále jazyky orientální a také hovořil romsky. Napsal učebnici romštiny, knihy Blíž k obratníku, Případ Bikina a Hirošima.

Jan Nepomuk Soukop

Narodil se 10. května 1826 v Třebíči v soukenické rodině na Jejkově v čísle 10. Tento kazatel, básník, sběratel pohádek a speleolog zemřel 26. března 1892 v Doubravici nad Svitavou. **V květnu si připomeneme 185 let od jeho narození.**

Rodnou Třebíč opustil již v šesti letech, když si k sobě na faru ve Lhotě u Jimramova a poté v Olešnici u Kunštátu vzal strýc P. Jan Pleskač. Strýc byl literárně činným vlastencem. Mladý Jan Nepomuk vystudoval v letech 1844–1849 filozofii a teologii v Brně a následně byl vysvěcen na kněze. Na studiích v Brně se seznámil s Františkem Sušilem a začal se zajímat o spisovatelskou činnost. Napsal básně věnované Moravskému krasu a

položil základ českému odbornému speleologickému názvosloví. Nejvíce Soukopa proslavily básně věnované mileniu příchodu Cyrila a Metoděje. Záměrně je napsal písňovou formou. Zhudebnili je P. Pavel Křížkovský a P. Josef Chmelenský. Jako vyhlášený kazatel byl Soukop pozván roku 1871 na slavnostní otevření gymnázia v Třebíči. Třebíče se týkají i jeho dvě básně „Posvátná stráž z 27. 7. 1885, napsaná k příležitosti posvěcení sousoší Cyrila a Metoděje na trebičském náměstí 16. 8. téhož roku, a veršovaná „Proslov k 25. jubileu založení Besedy měšťanské v Třebíči“, slavenému 4. a 5. 9. 1886, napsané 20. srpna.

Jeho ostatky byly z Doubravice nad Svitavou převezeny v roce 1927 na Velehrad.

Eduard Charvát

Narodil se 13. října 1906 v Třebíči. **Od jeho narození uplyne v říjnu 105 let.** Zemřel v roce 1995. Třebíčský betlémář sdílel zájem o betlémy společně se svým otcem. Vytvořil několik desítek miniaturních betlémů, jejichž společným znakem je to, že vychází z lidové tradice. Jeden z jeho betlémů získal ocenění na světové výstavě betlémů v italské Veroně v r. 1987. Publikoval řadu článků o trebičském betlémářství. Charvátova rozsáhlá práce O trebičských betléměch a betlémářství existuje pouze ve strojopise. Jeho velký betlém je k vidění v Muzeu Vysočiny v Třebíči.

JUDr. Jiří Nevošad

Narodil se 1. dubna 1901 se v Třebíči. **Od jeho narození uplyne v dubnu 110 let.** Zemřel 17. listopadu 1988 v Třebíči.

Třebíčský právník a historik byl blízkým přítelem básníka Vítězslava Nezvala a po jeho smrti založil tradici básnického festivalu Nezvalova Třebíč. Mimo jiné se stal předsedou Spolku pro sadbu v okrese Třebíč o zeleň v městských parcích.

Msgre ThDr. Jan Sedlák

Narodil se 4. prosince 1871 v Třebíči. **Od jeho narození v prosinci uplyne 140 let.** Zemřel v Brně 8. května 1924.

Stal se knězem a profesorem bohosloví v Brně. Studoval trebičské gymnázium, bohosloví v Brně a později ještě na Historickém ústavu ve Vídni. Na kněze byl vysvěcen v r. 1894. Od r. 1906 přednášel na bohosloveckém učilišti v Brně. Zabýval se studiem církevních dějin, přičemž svou pozornost věnoval zejména době husitské. Jeho nejznámějším dílem je spis Mistr Jan Hus, vydaný k pětistému výročí Husovy smrti.

Ferdinand Staeger

Narodil se 3. března 1880 v Třebíči na Jejkově v pozdějším Dělnickém domě. Malíř, grafik a ilustrátor zemřel 11. září 1976 v německém Waldkraiburgu. **Od jeho smrti v září uplyne 35 let.**

Staeger vystudoval umělecko-průmyslovou školu v Praze (1896–1908). V té době byl uměleckým spolupracovníkem českých časopisů Zlatá Praha a Švanda Dudák. Ilustroval Nerudovy Povídky malostránské a

obrazově doprovodil některé básně J. Vrchlického. Přestože působil v Mnichově, jezdil na návštěvy do rodné Třebíče. Během několikaměsíčního pobytu ve Vladislavi (v letech 1932–33) namaloval řadu olejomalb, v nichž zachytil krásu a půvab Třebíčka. S Bavorskem ale spojil nejdříve etapu svého života – téměř šedesát let. Tam vnikla rozhodující část jeho díla, díky němuž se stal významnou osobností německého malířství 20. století. V roce 1960 věnoval Západo-moravskému muzeu v Třebíči svůj autotypograf a vyměnil si dopis s Vladimírem Lavickým. O své rodné město se stále zajímal.

RNDr. Jindřich Suza

Narodil se 12. ledna 1890 v trebičské čtvrti Nehradov, kde jedna z ulic nese jeho jméno. Zemřel 19. listopadu 1951 v Praze. **Od jeho smrti v listopadu uplyne 60 let.** Proslavil se jako botanik a odborný vlastivědný spisovatel.

Jindřich Suza pochází z rodiny kniháře Antonína Suzy a jeho manželky Marie. Studoval na trebičském gymnáziu a po vzoru svého profesora přírodopisu Josefa Uličného a pod vlivem svého neúnavného přítele, terénního botanika prof. Rudolfa Dvořáka se rozhodl také pro studium přírodovědy. Častým místem jejich návštěv a vědecké práce byla hadcová step u Mohelna. Přípravovali toto území k vyhlášení přírodní rezervací. J. Suza si zvolil za své hlavní vědecké obory lichenologii (nauku o lišejnících) a geobotaniku (nauku o rozdělení rostlinného světa v závislosti na životních podmínkách. Vrcholu své práce dosáhl za působení na Karlově univerzitě, kam přešel v roce 1932 a o čtyři roky později byl jmenován profesorem. Celoživotní dílo reprezentuje 190 vědeckých pojednání a množství herbářových dokladů. Jedním z životních cílů Suzy bylo prostudování květeny rodného kraje. Napsal téměř 200 prací převážně z floristiky, fyto geografie a fytosociologie lišejníků. Je autorem deseti fascikulů díla Lichenes Bohemoslovakiae.

Jan Cyrillus Špalek

Narodil se v roce 1566 (nebo 1570 v Třebíči). **Pokud je platný první údaj, uplyne od jeho narození 445 let.** Den a měsíc nejsou známy. J. C. Špalek byl synem měšťana Pavla Špalka. Pocházel z domu, který stál v místě dnešní budovy č. 43 na rohu Karlova náměstí a ulice Přerovského. Špalkové patřili k váženým trebičským rodům.

J. C. Špalek byl v době pobělohorské kazatelem v kapli Betlémské. S Jiřím Dikastem korunoval Fridricha Falckého na českého krále. Jeho dcera Dorota byla druhou manželkou J. A. Komenského. V dobové literatuře bývá Jan Cyrillus označován jako Třebíčský. Tímto jménem také podepsal dva ze svých překladů. Napsal Kázání pohřební nad panem Albrechtem Smiřickým 28. ledna 1619. Proslul především jako překladatel.

Čerpáno z knihy *Osobnosti Třebíčska (vydal Akcent v r. 2000), z brožury Regionální osobnosti (vydala Okresní knihovna Třebíč v r. 1995).*